

PROGRAMACIÓN DEPARTAMENTO DE ORIENTACIÓN

IES CANIDO

Curso 2023-2024

INTRODUCCIÓN

A planificación para o curso 2023/24 toma como referencia os tres grandes ámbitos que abrangue o campo da Orientación: o Apoio ao proceso de ensinanza-aprendizaxe, a Orientación académico-profesional e a Acción tutorial. Dentro deles trataremos de dar resposta as liñas prioritarias de actuación que establece a Dirección Xeral de Ordenación Educativa e Formación Profesional.

No eido da **Atención á diversidade** procuraremos poñer en marcha actuacións que favorezan o desenvolvemento de actitudes positivas cara a diversidade apreciadas nos compañeiros/as e no profesorado. O campo de atención á diversidade segue sendo unha das ocupacións máis importantes e facer o seguimento e avaliación do seu funcionamento é un aspecto fundamental. Tamén trataremos de divulgar entre o profesorado novas fórmulas de atender eficazmente á diversidade do noso alumnado. É destacable a necesidade de planificar a resposta educativa.

A **Orientación Profesional** concretarase nunha serie de actividades dirixidas a toda a comunidade educativa, especialmente aos alumnos e alumnas que rematan a etapa educativa ou que pola súa situación persoal, expectativas, motivacións e intereses necesitan asesoramento para atopar outras vías educativas. A realización de actividades desenvolverase ao longo de todo o curso e ofrecerase información sobre as vías non formais de cualificación profesional, fomentarse a valoración da experiencia laboral e propiciarase a colaboración dos servizos de orientación do ámbito educativo e laboral.

Respecto á motivación pola aprendizaxe así como á convivencia no marco da formación de cidadáns responsables, autónomos e participativos incluírémolos como aspectos a traballar desde a **Acción Tutorial**. O seguimento, avaliación e revisión do PAT propiciarase a través dunha comunicación fluída e constante

entre titores/as-orientador-xefatura de estudos e dos instrumentos e materiais deseñados para tal fin.

Fomentarase a utilización das novas tecnoloxías no campo da orientación e asesoramento. Neste sentido seguirase a ampliación e actualización de contidos do departamento na páxina *web* do instituto.

O departamento de Orientación participará en actividades de formación xunto ao resto do profesorado do centro, co fin de saber desenvolver a súa labor telemáticamente no caso de ser necesario.

XUSTIFICACIÓN BASEADA NO CONTEXTO

O Plan de Orientación está deseñado para o seu desenvolvemento no **IES Canido** da localidade de Ferrol.

OFERTA EDUCATIVA

- ✓ Ensinanza Secundaria Obrigatoria (ESO)

- ✓ Bacharelato

COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO DE ORIENTACIÓN

No tocante ao propio **Departamento de Orientación** do Instituto, hai que indicar que está composto segundo o disposto no Decreto 120/98 por:

- ✓ **Clara Goás Vargas**, como profesor especialista en Orientación, que exerce a Xefatura do Departamento.
- ✓ **María José Ramil Ferreiro**, como profesora coa especialidade de Pedagogía Terapéutica.
- ✓ Titor/a do ámbito lingüístico-social (aínda sen determinar).
- ✓ **José Jorge Rodríguez Pérez**, titor/a do ámbito científico-tecnolóxico.

ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS. CURSO 21/22

- Segundo as necesidades de apoio educativo do alumnado do noso centro no curso actual, temos en marcha os seguintes protocolos:

- Protocolo para a intervención psicoeducativa da dislexia e/ou outras dificultades específicas da aprendizaxe.
 - Protocolo para a atención educativa ao alumnado con altas capacidades intelectuais.
 - Tratamento educativo do alumnado con trastorno do espectro autista (TEA).
 - Protocolo de urxencias sanitarias e enfermidade crónica.
 - Protocolo educativo para garantir a igualdade, a non discriminación e a liberdade de identidade de xénero.
 - Protocolo de consenso sobre TDAH na infancia e na adolescencia nos ámbitos educativo e sanitario.
 - Protocolo de prevención de risco suicida.
- Outra casuística:
- Alumnado con desfase curricular.
 - Alumnado con incorporación tardía ao sistema educativo español.
 - Alumnado en desvantaxe socioeducativa.
 - Alumnado con discapacidade visual
 - Alumnado con discapacidade motora.

PLANIFICACIÓN XERAL E ACCIÓNS PRIORITARIAS.

OBXECTIVOS.

3.1 - ACCIÓNS PRIORITARIAS

As accións a desenvolver supoñen a concreción para o curso 2023-2024 das liñas de acción prioritarias recollidas no Plan de Acción Titorial (PAT) e no Plan de Orientación Académica e Profesional (POAP).

Deste xeito, as accións que a continuación se sinalan serán as que marquen e guíen o funcionamento do Departamento de Orientación para este curso:

- ✓ Diseñar, cando sexa preciso, en colaboración co equipo de orientación específico, accións de atención temperá que proporcionen respostas educativas apropiadas e adaptadas de carácter preventivo e compensador ás necesidades educativas específicas: alumnado con altas capacidades, alumnado procedente do estranxeiro e/ou con necesidades educativas especiais.
- ✓ Colaborar co profesorado titor na avaliación inicial do alumnado que comeza a súa escolarización no centro, e realizar as avaliacións psicopedagóxicas que como consecuencia se consideren pertinentes.
- ✓ Diseñar, dentro do Plan de Acción Titorial, programas e accións que incidan na aprendizaxe dos valores propios dunha sociedade participativa e democrática, favorecedores dun clima de convivencia e de respecto entre as persoas e as culturas (actuación en torno a habilidades sociais, desenvolvemento socioemocional, etc.).
- ✓ Colaborar co profesorado no afianzamento de hábitos de estudo e traballo que favorezan a aprendizaxe autónoma e o desenvolvemento das oito competencias.
- ✓ Colaborar cos departamentos didácticos e cos equipos docentes para que se fomente a valoración do esforzo no traballo e se potencie a

aprendizaxe das áreas ou materias que por ter carácter instrumental van facilitar a adquisición doutros contidos curriculares.

- ✓ Diseñar e levar a cabo accións específicas que faciliten a transición dentro dos distintos niveis do sistema educativo e entre o sistema educativo e o mundo laboral, así como a toma de decisión, con especial atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.
- ✓ Ofrecer información ao alumnado do centro sobre itinerarios formativo-profesionais, a través da organización de xornadas nas que participen os membros da comunidade educativa do centro ou, de ser posible, outros centros educativos da zona, para dar a coñecer a oferta educativa e as perspectivas de inserción laboral a un maior número de persoas.
- ✓ Dinamizar accións dirixidas ao coidado do benestar da comunidade educativa, e, especialmente ao alumnado con necesidade específica de apoio educativo e as súas familias.
- ✓ Contribuír á mellora da convivencia escolar a través da dinamización da xunta de delegados, posta en marcha da aula de convivencia, titorías personalizadas...
- ✓ Empregar as tecnoloxías da información e da comunicación no campo da orientación e do asesoramento.
- ✓ Dinamizar as canles de comunicación entre as familias e o centro escolar para favorecer o desenvolvemento integral do alumno.

3.2 - PLANIFICACIÓN XERAL

Tal e como se sinalou anteriormente, o DO centra a súa intervención en tres ámbitos de actuación complementarios entre si: Apoio ao Proceso de Ensino-Aprendizaxe, a Acción Titorial e a Orientación Académica e Profesional.

3.2.1 - APOIO AO PROCESO DE ENSINO-APRENDIZAXE

Obxectivos:

1. Prestar atención docente directa ao alumnado con NEAE, a través do profesorado especialista de pedagogía terapéutica e en colaboración cos titores.
2. Colaborar na selección do material curricular do alumnado con necesidade específica de apoio educativo.
3. Colaborar co profesorado na prevención e detección de problemas de aprendizaxe, así como na planificación e realización de tarefas ou actividades dirixidas á súa solución.
4. Buscar a cooperación entre todos os responsables do proceso de ensino-aprendizaxe do alumnado para optimizar os resultados do mesmo e conseguir o seu desenvolvemento integral.
5. Colaborar, cando proceda, na fase de deseño e desenvolvemento das diferentes decisións curriculares.
6. Realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe do alumnado que presente necesidades específicas de apoio educativo.
7. Colaborar co equipo directivo na posta en marcha, de ser preciso, dos diversos protocolos de actuación (absentismo, acoso escolar, TDAH...).
8. Contribuír á personalización da educación, favorecendo o desenvolvemento de todos os aspectos da persoa concreta e individualizada na procura dunha educación de calidade.
9. Prever as dificultades na aprendizaxe e contribuír a superalas cando se produzan, mellorando o rendemento do alumnado nas competencias clave (comprensión lectora e matemática) coa finalidade de acadar unha aprendizaxe funcional e significativa

10. Favorecer os procesos de madurez persoal, de desenvolvemento da propia identidade.
11. Colaborar na elaboración, seguimento, actualización e avaliación dos diferentes documentos: Proxecto Educativo, Plan de Convivencia, Plan de Acción Titorial, no Plan de Atención á Diversidade.
12. Colaborar nas actuacións encamiñadas a promover un clima escolar positivo e a resolución pacífica de conflitos.
13. Participar na análise e valoración dos criterios de avaliación, promoción e titulación nas diferentes etapas educativas ofertadas polo Centro, tendo en conta a lexislación pertinente e as modificacións que poidan xurdir ao longo do curso.
14. Adaptar os itinerarios e a optatividade á lexislación vixente que rexerá o actual e o vindeiro curso académico.
15. Coordinarse co equipo directivo naqueles temas que se considere máis urxente abordar dende o Departamento de Orientación.
16. Promover a cooperación entre o Centro e as familias para unha maior eficacia e coherencia na práctica educativa.
17. Elaborar, revisar e actualizar a documentación e o material de traballo existentes no departamento de Orientación.
18. Estreitar a colaboración cos centros de Educación Primaria adscritos, de tal xeito que se facilite o fluxo de información, favorecendo a acollida do novo alumnado no centro e a adopción, nos casos nos que sexa pertinente, das medidas de atención á diversidade necesarios o máis temperá posible.
19. Colaboración e intercambio de información cos Servizos Sociais do Concello e outros servizos da Mancomunidade (Quérote+, Policía Nacional, ASPANEPS, ASPANAES, ONCE...)
20. Contacto con outros departamentos de orientación.
21. Colaboración co Equipo de Orientación Específico.

Para acadar estes obxectivos deseñáronse as seguintes **actuacións**:

- Colaboración na planificación das actividades de apoio, establecendo criterios organizativos sobre horarios, agrupamentos que favorezan a aplicación das medidas de reforzo e atención a alumnos con dificultades de aprendizaxe.
- Colaboración e asesoramento na realización das adaptacións curriculares.
- Colaboración cos departamentos didácticos na planificación e seguimento das medidas de reforzo e adaptacións do currículo, tanto ordinarias como extraordinarias para os alumnos que o precisen.
- Participación nas sesións de avaliación e reunións do equipo docente (con voz pero sen voto, tal e como se sinala no *Decreto 120/1998*).
- Asesoramento e colaboración no desenvolvemento de aspectos da programación como criterios e procedementos da avaliación, promoción...
- Establecer directrices comúns para a elaboración das programacións didácticas nas que se preste atención á transversalidade, á atención á diversidade, á orientación, á titoría...
- Coordinación da avaliación psicopedagóxica dos alumnos que presenten importantes problemas de aprendizaxe e que precisen medidas educativas específicas.
- Realización de entrevistas e encontros cos profesores, alumnos e pais co fin de recoller e achegar a información e a cooperación precisa para dar resposta ás necesidades do alumnado.
- Proporcionar asesoramento e apoio aos alumnos e familias ante posibles circunstancias de índole aptitudinal, motivacional, social..., que puideran interferir no proceso de ensinanza-aprendizaxe.
- Asesoramento pedagóxico aos docentes para axustar a súa práctica educativa telemática na atención á diversidade.

O **Seguimento** e **Avaliación** realizarase fundamentalmente a través das diferentes reunións cos diferentes membros da comunidade educativa e das sesións de avaliación. Co profesorado de PT, manterase unha comunicación constante na que analizaremos, de maneira continua e sistemática, sobre a efectividade das medidas de atención á diversidade propostas para cada grupo de alumnos.

3.2.2 - PLAN DE ACCIÓN TITORIAL

O **obxectivo** fundamental é proporcionar un programa de traballo flexible que, ao mesmo tempo, permita aportar aos tutores o material que necesitan para levar a cabo a súa labor e tamén para poder facer un seguimento desa acción titorial.

Entre os obxectivos destacan:

1. Coordinar o traballo de titorías e asesorar ao profesorado no desempeño da función titorial.
2. Realizar a implementación, seguimento e avaliación do PAT a través das actividades que se leven a cabo nas titorías: asesoramento, colaboración e incorporación de contidos relacionados coa aprendizaxe emocional, a dinámica de grupos, a igualdade real entre homes e mulleres, etc.
3. Colaborar cos tutores e os equipos docentes no deseño e posta en práctica de actividades dinamizadoras da convivencia.
4. Asesorar ao profesorado que o demande naqueles aspectos relacionados co ámbito da orientación.
5. Fomentar actuacións que teñan como obxecto a atención á diversidade presente nas aulas.
6. Cooperar na relación tutores/pais na solución de problemas que afecten aos seus fillos.
7. Facilitar información ás familias e implicalas no proceso educativo dos seus fillos.

Esta programación está organizada por niveis, e as actividades estarán temporalizadas por trimestres. Hai que resaltar o carácter flexible desta proposta de traballo.

Os contidos a contemplar serán os especificados a continuación:

I. Acollida, integración e convivencia. Neste bloque traballaríanse actividades vinculadas con estes contidos:

- (a) Coñecemento do centro, instalacións, Normas de Organización e Funcionamento (NOF)...
- (b) Coñecemento do grupo.
- (c) Datos persoais dos alumnos.
- (d) Presentación da titoría (para informarlles da programación e darlles a oportunidade de dar a súa opinión e facer propostas).
- (e) Dereitos e deberes dos alumnos.
- (f) Normas de convivencia na aula.
- (g) Elección de delegados.
- (h) Reunións cos pais do grupo.
- (i) Recollida de información sobre recursos TIC do alumando
- (j) Actividades sobre benestar emocional

II. A avaliación. Con este bloque traballarase: actividades vinculadas con estes contidos:

- (a) A planificación do estudio.
- (b) A elaboración de calendario de exames.
- (c) As suxestións do alumnado.
- (d) As propostas de mellora (preavaliación).
- (e) A preparación dos exames.

III. Técnicas de traballo individual. Os contidos farían referencia a:

- (a) Factores que condicionan o estudio.
- (b) Planificación adecuada do estudio.

- (c) Métodos de estudio.
- (d) Técnicas para sintetizar o contido.
- (e) Tomar apuntamentos.
- (f) Os exames.
- (g) Técnicas de memorización.
- (h) Planificación dos repaso.

IV. Orientación académica profesional (contidos recollidos no POAP):

- (a) Autoconcepto e autoestima.
- (b) Coñecemento dos propios valores.
- (c) Coñecemento dos propios intereses e posibilidades.
- (d) Habilidades sociais.
- (e) Toma de decisións.
- (f) Información académica.
- (g) Información profesional.
- (h) Información sobre o mundo laboral e busca de emprego.

V. Outros temas de interese. Neste bloque déixase aberta a posibilidade de que os titores/as e o seu grupo de alumnos propoñan aqueles temas que lles parezan máis importantes e motivadores. Neste punto pódense recoller contidos vinculados con: Prevención de drogodependencias, prevención da violencia de xénero, prevención do acoso escolar, bo uso das redes sociais, habilidades sociais etc.

3.2.3 - ORIENTACIÓN ACADÉMICA E PROFESIONAL

As actuacións que se desenvolvan no ámbito da orientación académica e profesional terán no seu conxunto a **finalidade** de conducir ao alumnado ao coñecemento e reflexión sobre si mesmos, os seus intereses, capacidades e motivacións, así como do sistema educativo e as saídas e posibilidades que se lle ofrecen dende o mesmo, todo elo de cara a que realicen unha toma de decisións óptima. Con isto, os **obxectivos** a acadar dentro deste ámbito son os seguintes:

- (a) Axudar ao alumnado a coñecerse a si mesmo (capacidades, intereses, motivacións...).
- (b) Proporcionarlle información sobre os posibles itinerarios educativos a seguir, sobre a situación actual e as tendencias do mundo laboral...
- (c) Desenvolver a reflexión e a capacidade crítica no alumnado de cara á súa propia toma de decisións.
- (d) Implicar ao profesorado e aos pais/nais no proceso de toma de decisións dos alumnos/as.
- (e) Coordinar a orientación académica e profesional do alumnado ao longo da súa estancia no centro.

No noso centro, as accións englobadas neste ámbito levaranse a cabo a través de:

- ✓ O traballo programado dentro da hora de tutoría (obrigatoria en todos os niveis da ESO).
- ✓ No seo das distintas áreas e materias, cando así se considere oportuno.
- ✓ Por medio de actividades específicas a desenvolver polo propio Departamento de Orientación como charlas, visitas, atención individual, etc.
- ✓ A través de diferentes publicacións na páxina web
- ✓ No caso de ser necesario, a través de asesoramento telemático, tanto a nivel grupal como individual.

Para a consecución destes obxectivos desenvolveranse as seguintes **actuacións**:

I. **Primeiro de ESO**

- ✓ Coñecemento dos compañeiros/as así coma de si mesmo.
- ✓ Traballo relacionado con posibles conflitos grupais que podan xurdir, fomentando os hábitos de reflexión grupal e persoal.
- ✓ Coñecemento da etapa, así como da estrutura xeral do sistema educativo.

- ✓ Reforzo da autoestima e do autoconcepto do alumnado.
- ✓ Fomento de hábitos de estudo.

II. Segundo de ESO

- ✓ Coñecemento da etapa, así como do sistema educativo: estrutura xeral, optativas, itinerarios...
- ✓ Reforzo da autoestima e do autoconcepto do alumnado.
- ✓ Afondamento no programa de hábitos de estudo.
- ✓ Colaborar cos titores na elaboración do consello orientador para cada alumno.

III. Terceiro de ESO

- ✓ Coñecemento de si mesmo/a (intereses, motivacións, aptitudes, actitudes...)
- ✓ Coñecemento do sistema educativo: optativas para o vindeiro curso e posibles itinerarios a seguir.
- ✓ Estratexias e habilidades para a resolución de problemas e de toma de decisións.
- ✓ Traballo relacionado coa orientación vocacional.
- ✓ Colaborar cos titores na elaboración do consello orientador para cada estudante (de ser o caso).

IV. Cuarto de ESO

- ✓ Avaliación das necesidades presentadas polo alumnado no campo da Orientación Académica e Profesional, de cara a coñecer os principais focos de actuación.
- ✓ Realización de actividades relacionadas co coñecemento de un mesmo, actividades nas que se fomente sobre todo a autorreflexión dos alumnos/as sobre as súas capacidades, intereses, motivacións, perspectivas de futuro, limitacións...
- ✓ Información das diferentes alternativas que se lles ofrecen ao rematar a escolaridade obrigatoria, en función de se acadaron ou non o Título de

Graduado en Educación Secundaria Obligatoria.

- ✓ Visitas guiadas a diferentes centros, escolas taller, etc.
- ✓ Información ao alumnado e aos pais das opcións e da importancia da decisión dos seus fillos.
- ✓ Colaborar cos titores na elaboración do consello orientador para cada alumna/o.

V. **Bacharelato**

1º Bacharelato

- ✓ Coñecemento das características da nova etapa.
- ✓ Coñecemento da situación persoal
- ✓ Identificación de intereses e aptitudes.
- ✓ Coñecemento das opcións de 2º de Bacharelato.
- ✓ Posibilidade de paso dunha modalidade a outra. Axuda a perfilar o proxecto persoal de vida.
- ✓ Información individual cos alumnos/as e familias que o soliciten.

2º Bacharelato

- ✓ Busca da información sobre as distintas opcións educativas.
- ✓ Axudar ao alumno na toma de decisións sobre as distintas opcións que se lle presentan.
- ✓ Orientación para as ABAU, opcións de CF de Grao Superior, etc.
- ✓ Programas levados a cabo polas Universidades Galegas.
- ✓ Información individual cos alumnos/as e familias que o soliciten.

En todo caso, e tal e como se recolle nos obxectivos anteriormente expostos, a implicación tanto do profesorado coma dos pais/nais dos alumnos/as será de máxima importancia. Para elo deberase facer partícipe a ambos os dous grupos de todas aquelas actividades que se considere oportuno ou, polo menos, mantelos informados en todo momento do traballo que se está a desenvolver no ámbito da orientación académica e profesional.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN DO PLAN

O presente Plan de Orientación Educativa pretende ser un documento institucional que dea resposta de xeito práctico ás necesidades da nosa comunidade educativa, que combine as intervencións no ámbito da atención a diversidade, acción tutorial, orientación académica e profesional coas propostas innovadoras.

Elaborado de modo funcional e sistémico pretendemos ter en conta todas as variables que rodean o feito educativo e incluír a toda a comunidade escolar (alumnado, familia e profesorado) tendo sempre en consideración o entorno concreto no que estamos radicados.

Cabe sinalar o carácter flexible deste Plan, polo cal o feito de ter deseñadas unha serie de actuacións para desenvolver durante todo o curso académico 2023-24 non imposibilita o deseño de novas accións se o propio transcorrer do curso o aconsella (necesidades detectadas, aumento das consultas de titores, familias ou alumnos, etc.). Ademais, na planificación das actividades teranse en conta as características das/os estudantes aos que van dirixidas, de forma que o seu aproveitamento sexa máximo, fomentando a implicación e sentimento de competencia, o que resulta un bo indicador de cara ao obxectivo final da acción orientadora: a educación integral do/a alumno/a.

E para poder comprobar se o Plan é adecuado e cumpre a súa función resulta imprescindible avalialo para dese xeito poder introducir cambios que nos permitan melloralo e facer propostas de futuro. Así, os criterios de avaliación que, a priori, guiarán o proceso de avaliación da actividade desenvolvida polo Departamento de Orientación serán:

- Grao de consecución dos obxectivos propostos.
- Grao de adecuación das actividades realizadas.

- Grao de adecuación dos recursos.
- Grao de satisfacción dos implicados.
- Efectos conseguidos non previstos.

Contemplaremos os tres momentos implicados indispensables en calquera avaliación:

- Avaliación inicial: avaliación das necesidades do centro ao iniciar o curso, recollendo todos os datos e suxestións necesarios nas distintas reunións do Departamento de Orientación, na CCP, etc.
- Avaliación formativa ou procesual: a realizar ao final de cada actividade concreta, permitirá a toma de decisións ao longo do proceso. Recollerase a información a través das diversas reunións, e das sesións de avaliación sobre as accións realizadas. Nas actas do Departamento constará igualmente o seguimento das distintas actividades programadas ao longo do curso, así como o seu grao de cumprimento.
- Avaliación final: levarase a cabo ao final de curso e os seus resultados exporanse na memoria do Departamento de xeito que sirvan de base para manter no vindeiro curso algúns aspectos do proxecto así como para modificar aqueles que se considere preciso.

Ferrol, 20 de setembro de 2023

Clara Goás Vargas, xefa do departamento de orientación